

Sygn. akt III AUa 1367/15

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 21 września 2016 r.

Sąd Apelacyjny - III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Gdańsku

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Michał Bober
Sędziowie:	SSA Grażyna Horbulewicz (spr.) SSA Bożena Grubba
Protokolant:	stażysta Anita Musijowska

po rozpoznaniu w dniu 21 września 2016 r. w Gdańsku

sprawy B. O.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G.

o składki na ubezpieczenie społeczne

na skutek apelacji B. O.

od wyroku Sądu Okręgowego w Gdańsku VII Wydziału Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 3 lutego 2015 r., sygn. akt VII U 1981/14

1. oddala apelację;
2. zasądza od B. O. na rzecz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G. kwotę 1.800,00 (jeden tysiąc osiemset 00/100) złotych tytułem zwrotu kosztów procesu za instancję odwoławczą.

SSA Bożena Grubba SSA Michał Bober SSA Grażyna Horbulewicz

Sygn. akt III AUa 1367/15

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 23 sierpnia 2013 r., Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G. określił wysokość zadłużenia B. O. z tytułu składek za okres od sierpnia 2012 r. do lipca 2013 r. na kwotę 11.508,53 zł, w tym na ubezpieczenia społeczne w kwocie 7.762,46 zł wraz z odsetkami w kwocie 428,00 zł, na ubezpieczenie zdrowotne 3.104,86 zł wraz z odsetkami w kwocie 165,00 zł oraz na Fundusz Pracy w kwocie 641,21 zł.

Odwołanie od powyższej decyzji wniosła B. O. zarzucając jej:

- naruszenie przepisów Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 883/2004 z 29 kwietnia 2004 r. w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego, a także Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego z 16 września 2009 r. dotyczącego wykonywania rozporządzenia (WE) nr 883/2004 w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego poprzez ich niezastosowanie;

- naruszenie art. 11, art. 75, art. 77a oraz art. 107§3 k.p.a. poprzez zaniechanie przeprowadzenia wyczerpującego postępowania dowodowego, w szczególności pominięcie dowodów zawnioskowanych w treści pisma z 12 maja 2013 r. wskazujących na ciągłość odprowadzenia składek na ubezpieczenie w innym państwie członkowskim UE, a także pominięcie wskazania dowodów, w oparciu o które organ wydał decyzję, które dowody organ pominął i z jakiego powodu, poszerzenia okresu objętego decyzją przy braku wcześniejszej informacji i uniemożliwieniu wypowiedzenia się przez skarżącą w zakresie całego postępowania;

- objęcie decyzją okresu do lipca 2013 r. bez wezwania strony do przedstawienia wyjaśnień w zakresie kwiecień 2013 r. - lipiec 2013 r., mimo wskazania w piśmie ZUS z dnia 23 kwietnia 2013 r. okresu podlegającego wyjaśnieniu od sierpnia 2012 r. do marca 2014 r.

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o jego oddalenie.

Wyrokiem z dnia 3 lutego 2015 r. Sąd Okręgowy w Gdańsku w punkcie 1 oddalił odwołanie, zaś w punkcie 2 zasądził od B. O. na rzecz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych kwotę 2.400 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego. Uzasadniając swoje stanowisko Sąd wskazał, że B. O., od 2006 r. prowadzi działalność gospodarczą w zakresie usług prawniczych pod nazwą Kancelaria Adwokacka (...).

W dniu 1 lutego 2011 r. ubezpieczona zawarła umowę o pracę ze spółką zarejestrowaną w Wielkiej Brytanii – (...) LTD.

Pismem z dnia 26 października 2012 r. B. O. została poinformowana przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych, iż od dnia 1 lutego 2011 r. podlega ustawodawstwu w Wielkiej Brytanii w zakresie ubezpieczeń społecznych na podstawie art. 13 ust. 2 lit. b w zw. z art. 13 ust. 3 Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 883/2004 w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego. W piśmie tym wskazano, iż nie zidentyfikowano jej zgłoszenia do ubezpieczeń społecznych i ubezpieczenia zdrowotnego, natomiast w wyniku analizy wpisu do Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej oraz przedłożonych dokumentów ustalono, iż prowadzi pozarolniczą działalność gospodarczą Adwokat B. O. z siedzibą w Polsce i jednocześnie jest zatrudniona przez płatnika (...) LTD z siedzibą na terenie Wielkiej Brytanii. Nadto, organ rentowy poinformował ubezpieczoną, iż niniejsze ustalenie ustawodawstwa ma charakter tymczasowy (art. 16 ust. 2 rozporządzenia 987/2009) i opiera się na złożonych przez nią dokumentach.

Pismem z dnia 12 grudnia 2012 r. brytyjski urząd H. R. & C. N. &EO zwrócił się do ubezpieczonej o podanie, w terminie 8 tygodni, informacji koniecznych do ustalenia właściwego ustawodawstwa w zakresie ubezpieczeń społecznych, w tym o wypełnienie formularza CA8421. Brytyjski urząd poinformował, iż nieprzedstawienie żądanych informacji skutkowało będzie brakiem możliwości potwierdzenia poprawności jej sytuacji związanej z ubezpieczeniem społecznym, natomiast, jeśli zaświadczenie A1 nie zostanie wydane, w przypadku wykonywania jakiejkolwiek pracy w Polsce, będzie oznaczało podleganie ustawodawstwu polskiemu w zakresie ubezpieczeń społecznych.

Pismem z dnia 8 lutego 2013 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G. przekazał ubezpieczonej pismo urzędu H. R. & C. N. &EO z 12 grudnia 2012 r. wraz z formularzem CA8421 informując o konieczności jego wypełnienia i odesłania na adres urzędu.

Przedmiotowe pismo ubezpieczona odebrała 11 lutego 2013 r.

W dniu 9 maja 2013 r. B. O. zostało doręczone zawiadomienie z dnia 23 kwietnia 2013 r. o wszczęciu z urzędu postępowania w sprawie określenia należności z tytułu składek na ubezpieczenia społeczne, ubezpieczenie zdrowotne oraz Fundusz Pracy. Ubezpieczona została wezwana do złożenia w terminie 7 dni pisemnych wyjaśnień

w sprawie przyczyn nieopłacenia składek, pod rygorem wydania decyzji w sprawie określenia wysokości należności z tytułu składek na ubezpieczenia społeczne, ubezpieczenie zdrowotne i Fundusz Pracy na podstawie dotychczas zgromadzonych dowodów.

W odpowiedzi na powyższe zawiadomienie, ubezpieczona pismem z dnia 12 maja 2013 r. poinformowała, iż jej sytuacja nie zmieniła się i nadal jest zatrudniona na terenie Wielkiej Brytanii na podstawie umowy o pracę. Nadto wskazała, iż od 21 sierpnia 2012 r. jest wyłącznym właścicielem spółki z o.o. (...) Ltd zarejestrowanej na terenie Wielkiej Brytanii, w której od 1 września 2012 r. zajmuje stanowisko dyrektora; spółka działa wyłącznie na terenie Wielkiej Brytanii i profil działalności tej spółki nie jest związany z przedmiotem jej działalności na terenie Rzeczypospolitej Polskiej.

Na kanwie tak poczynionych ustaleń pozwany wydał zaskarżoną w niniejszym postępowaniu decyzję.

Pismem z dnia 17 września 2013 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych zwrócił się do brytyjskiego urzędu H. R. & C. N. &EO z zapytaniem, czy B. O. złożyła kompletnie wypełniony formularz CA8421.

W odpowiedzi brytyjski urząd ubezpieczeniowy poinformował, iż nie otrzymał żadnej korespondencji od ubezpieczonej, która nie odpowiedziała ani na pismo ZUS, ani tamtejszego urzędu, przez co nie dostarczyła wymaganych informacji i dokumentacji koniecznej dla poprawnego określenia jej sytuacji związanej z ubezpieczeniem społecznym. Wobec istniejących wątpliwości brytyjski urząd nie był w stanie wydać zaświadczenia A1, czym potwierdził, że wnioskodawczyni nie podlega ustawodawstwu dotyczącemu ubezpieczenia społecznego obowiązującego w Wielkiej Brytanii od dnia 1 lutego 2011 r. i jeśli była samozatrudniona w tym okresie w Polsce, podlega ustawodawstwu dotyczącemu ubezpieczenia społecznego obowiązującego w Polsce, zgodnie z art. 11 (3a) Rozporządzenia Rady (EWG) nr 883/2004 r., natomiast jakiegokolwiek składki na ubezpieczenia społeczne wypłacone zgodnie z systemem ubezpieczenia społecznego w Wielkiej Brytanii zostały zapłacone niepoprawnie i mogą zostać zwrócone po otrzymaniu pisemnego wniosku ubezpieczonej.

W okolicznościach niniejszej sprawy z uwagi na podnoszenie przez ubezpieczoną argumentu o wykonywaniu pracy na podstawie umowy o pracę na terytorium Wielkiej Brytanii i marginalnym wobec tego stosunku prowadzenia działalności gospodarczej na terytorium Polski rozważenia wymagało zastosowanie w sprawie przepisów wspólnotowej koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego – rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 883/2004 z 29 kwietnia 2004 r. w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego (Dz. Urz. UE Nr L.04.166/1) a także rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) Nr 987/2009 z 16 września 2009 r. dotyczącego wykonania rozporządzenia (WE) Nr 883/2004 (Dz. Urz. UE Nr L.09.284/1), które powinny być stosowane łącznie.

Koordynacja systemów zabezpieczenia społecznego należy do kluczowych kwestii związanych z realizacją swobody przemieszczania się w Unii Europejskiej oraz podejmowania aktywności zawodowej. Polska, status państwa członkowskiego Unii Europejskiej uzyskała z dniem 1 maja 2004 r. a zatem przepisy rozporządzeń dotyczących koordynacji krajowych systemów zabezpieczenia społecznego stosuje bezpośrednio. Już w preambule rozporządzenia Rady (EWG) nr 1408/71 wyraźnie zostało stwierdzone, że pracownicy najemni i osoby prowadzące działalność na własny rachunek przemieszczające się we wspólnocie powinny być objęte systemem zabezpieczenia społecznego tylko jednego państwa członkowskiego w celu uniknięcia zbiegu właściwych ustawodawstw i wynikających z tego komplikacji. Dlatego też obowiązująca w tej materii zasada stosowania ustawodawstwa jednego państwa członkowskiego polega na podporządkowaniu ustawodawstwu tylko jednego państwa, czyli stosowaniu jego postanowień tak, jakby zainteresowany realizował swą aktywność zawodową w całości na terytorium tego państwa.

Kluczowym argumentem podnoszonym przez wnioskodawczynię w odwołaniu od decyzji określającej wysokość zaległości składkowych jest zakwestionowanie zastosowania wobec niej ustawodawstwa polskiego, jako właściwego.

Sąd, dokonując analizy prawnej pokreślił, że wykonywanie prac w dwóch lub kilku państwach członkowskich zostało uregulowane w art. 13 ust. 1, 3 i 5 Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 883/2004 z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego (Dz. U. UE L z 30.04.2004

ze zm.). Jednocześnie Sąd wyjaśnił - odwołując się do definicji określeń wspólnotowych zawartych w powołanych wyżej aktach prawnych - że praca najemna oznacza formę zatrudnienia, zaś jej cechą charakterystyczną jest to, że przez pewien okres jedna osoba wykonuje świadczenia na rzecz innej osoby pod jej kierownictwem, w zamian za co otrzymuje wynagrodzenie. Natomiast pod pojęciem ustawodawstwa należy rozumieć, w odniesieniu do każdego państwa członkowskiego, przepisy ustawowe, wykonawcze i inne oraz obowiązujące środki wykonawcze odnoszące się do działań systemu zabezpieczenia społecznego, przepisy danego państwa członkowskiego, które tworzą system zabezpieczenia społecznego o charakterze prawa powszechnie obowiązującego w danym państwie. Status ubezpieczeniowy ustala się według miejsca wykonywania pracy najemnej, którym - w analizowanej sprawie zgodnie z treścią umowy z 1 lutego 2011 r. - byłaby Wielka Brytania.

Podkreślić należy jednocześnie, iż w myśl art. 3 ust. 2 rozporządzenia z 16 września 2009 r. osoby, do których ma zastosowanie rozporządzenie podstawowe, zobowiązane są do przekazania instytucji właściwej informacji, dokumentów lub dowodów potwierdzających, niezbędnych dla ustalenia ich sytuacji lub sytuacji ich rodzin, do ustalenia lub utrzymania ich praw i obowiązków oraz do określenia mającego zastosowanie ustawodawstwa oraz wynikających z niego obowiązków tych osób. A zatem na osobach objętych art. 13 rozporządzenia nr 883/2004, również w związku z treścią jego art. 13 ust. 5, spoczywają obowiązki informacyjne, których wykonanie może mieć znaczenie dla nabycia i realizacji prawa do określonych świadczeń.

Procedura dotycząca stosowania art.13, czyli poinformowanie przez osobę instytucji wyznaczonej przez właściwą władzę państwa członkowskiego, w którym ma miejsce zamieszkania, o wykonywaniu pracy w dwóch państwach, wymaga zastosowania procedury przestrzegającej właściwości i kompetencji instytucji ubezpieczeń społecznych przewidzianej w art. 16 rozporządzenia wykonawczego nr 987/2009. Procedura ta przewiduje, że po uzyskaniu informacji o wykonywaniu przez daną osobę pracy w dwóch lub więcej państwach członkowskich, wyznaczona instytucja państwa członkowskiego miejsca zamieszkania niezwłocznie ustala ustawodawstwo mające zastosowanie do zainteresowanego, uwzględniając art. 13 rozporządzenia podstawowego oraz art. 14 rozporządzenia wykonawczego. Takie wstępne określenie mającego zastosowanie ustawodawstwa ma charakter tymczasowy i o swoim tymczasowym określeniu instytucja ta informuje wyznaczone instytucje każdego państwa członkowskiego, w którym wykonywana jest praca (ust. 2). Tymczasowe określenie mającego zastosowanie ustawodawstwa, przewidziane w ust. 2, staje się ostateczne w terminie dwóch miesięcy od momentu poinformowania o nim instytucji wyznaczonych przez właściwe władze zainteresowanych państw członkowskich, zgodnie z ust. 2, o ile ustawodawstwo nie zostało już ostatecznie określone na podstawie ust. 4, lub przynajmniej jedna z zainteresowanych instytucji informuje instytucję wyznaczoną przez właściwą władzę państwa członkowskiego miejsca zamieszkania przed upływem tego dwumiesięcznego terminu o niemożności zaakceptowania określenia mającego zastosowanie ustawodawstwa lub o swojej odmiennej opinii w tej kwestii (ust. 3). W przypadku gdy z uwagi na brak pewności, co do określenia mającego zastosowanie ustawodawstwa niezbędne jest nawiązanie kontaktów przez instytucje lub władze dwóch lub więcej państw członkowskich, na wniosek jednej lub więcej instytucji wyznaczonych przez właściwe władze zainteresowanych państw członkowskich lub na wniosek samych właściwych władz, ustawodawstwo mające zastosowanie do zainteresowanego jest określane na mocy wspólnego porozumienia, z uwzględnieniem art. 13 rozporządzenia podstawowego i odpowiednich przepisów art. 14 rozporządzenia wykonawczego (ust. 4). W przypadku rozbieżności opinii między zainteresowanymi instytucjami lub właściwymi władzami podmioty te starają się dojść do porozumienia. Instytucja właściwa państwa członkowskiego, którego ustawodawstwo zostało tymczasowo lub ostatecznie określone jako mające zastosowanie, niezwłocznie informuje o powyższym zainteresowanego (ust. 5).

W ocenie Sądu Okręgowego, procedowanie ZUS Oddział w G. we wskazanym wyżej zakresie było prawidłowe.

Pozwany bowiem, w piśmie z dnia 26 października 2012 r. ustalił dla wnioskodawczyni tymczasowe ustawodawstwo brytyjskie, o czym poinformował brytyjską instytucję ubezpieczeniową, która ostatecznie zgłosiła sprzeciw wobec takiego ustalenia.

W oparciu o własne ustalenia, brytyjska instytucja ubezpieczeniowa ostatecznie zakwestionowała realność wykonywania przez ubezpieczoną pracy w oparciu o umowę o pracę zarejestrowaną w Wielkiej Brytanii. Tym samym

w piśmie z dnia 24 października 2013 r. urząd H. R. & C. N. &EO stwierdził, że B. O. nie podlegała brytyjskiemu ustawodawstwu w zakresie ubezpieczeń społecznych od dnia 1 lutego 2011 r.

W świetle tak poczynionych ustaleń uznać należało, że jedynym, potwierdzonym i realizowanym przez wnioskodawczynię tytułem jest prowadzenie działalności gospodarczej w Polsce, a zatem brak jest podstaw do zastosowania wobec niej art. 13 ust. 3 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i rady WE nr 883/2004 z uwagi na brak możliwości ustalenia, że nastąpił zbieg tytułów do ubezpieczeń społecznych.

A skoro tak, to pozwany miał pełne podstawy, by wydać zaskarżoną decyzję określającą wysokość zadłużenia z tytułu składek za okres od sierpnia 2012 r. do lipca 2013 r. z tytułu prowadzonej działalności gospodarczej.

Odnosząc się do przedłożonych przez ubezpieczoną wydruków rozliczeń z pracodawcą, potwierdzających m.in. fakt odprowadzania składek na ubezpieczenia społeczne, Sąd stwierdził, iż w świetle art. 13 Rozporządzenia nr 883/2004 to nie odprowadzanie składek, ale faktyczne wykonywanie pracy wpływa na ustalenie właściwego ustawodawstwa.

Dodatkowo Sąd wyjaśnił, że w sytuacji, gdy wnioskodawczyni w przyszłości uzyska korzystną dla siebie decyzję brytyjskiej instytucji ubezpieczeniowej, co do podlegania ubezpieczeniom społecznym w Wielkiej Brytanii, to wówczas będzie to nowa okoliczność dająca podstawę do wznowienia postępowania w tym zakresie.

Mając na uwadze powyższe, dzieląc stanowisko Zakładu Ubezpieczeń Społecznych zaprezentowane w zaskarżonej decyzji, Sąd Okręgowy, na mocy art. 477¹⁴ § 1 k.p.c., orzekł, jak w punkcie 1 wyroku.

W punkcie 2 wyroku Sąd na podstawie art. 98 § 1 k.p.c., art. 99 k.p.c., art. 108 k.p.c. oraz § 6 pkt 5 ust. 1 w zw. z § 11 ust. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego z urzędu (t.j. Dz. U. 2013.490) orzekł o kosztach zastępstwa procesowego.

Apelację od wyroku wywiodła wnioskodawczyni zaskarżając go w całości i zarzucając mu nieprawidłowe zastosowanie art. 13 rozporządzenia nr 883/2004 w zw. z art. 16 ust 3 rozporządzenia wykonawczego nr 987/2009 i w konsekwencji błędne uznanie, że skarżąca podlega ustawodawstwu polskiemu w zakresie składek ZUS, a tym samym winna odprowadzać składki w dwóch systemach zabezpieczenia społecznego.

Mając na uwadze powyższe skarżąca wniosła o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez uwzględnienie odwołania, względnie o jego uchylenie i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi I instancji.

Uzasadniając swoje stanowisko ubezpieczona wskazała, że w jej ocenie Brytyjski (...) nie dochował - zgodnie z procedurą dotyczącą stosowania art. 13 rozporządzenia nr 883/2004 -terminu 2 miesięcznego wynikającego z rozporządzenia wykonawczego nr 987/2009, a tym samym tymczasowe określenie mającego zastosowanie ustawodawstwa po tym terminie stało się ostateczne (art. 13 rozporządzenia podstawowego w zw. z art. 14 rozporządzenia wykonawczego) i wiążące zarówno dla ZUS jak i dla brytyjskiego (...).

Skarżąca zaznaczyła, że tymczasowe ustawodawstwo brytyjskie zostało przyjęte przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych (pismo z dnia 26 października 2012 r.), zaś strona brytyjska przed upływem dwumiesięcznego terminu nie wypowiedziała się o niemożności zaakceptowania określenia lub odmiennej opinii (art. 16 ust 3 rozporządzenia wykonawczego) - uczyniła to dopiero po upływie zawitego terminu w piśmie z dnia 24 października 2013 r., tj. rok później. Nadto z treści przytoczonego pisma nie wynika, iż skarżąca nie podlega ubezpieczeniu od dnia 1 lutego 2011 r., a jedynie możliwość takiego przyjęcia przez (...). Poza tym brytyjski (...) nie zakwestionował faktu odprowadzania składek na ubezpieczenie społeczne od 1 lutego 2011r.

W dalszej części uzasadnienia apelująca podniosła, że nie można zgodzić się ze stwierdzeniem Sądu, iż potwierdzenie odprowadzania składek na ubezpieczenie społeczne nie jest równoznaczne z wykonywaniem pracy. Pracownik na potwierdzenie otrzymywanych poborów i wysokości odprowadzanych przez pracodawcę składek po wykonaniu pracy

w pierwszej kolejności otrzymuje przecież pasek płacowy (payslip), co również zostało udowodnione przez skarżącą oraz przyznane przez brytyjskie (...). Ideą przyjętych uregulowań w zakresie zabezpieczenia społecznego jest to, by osoba przemieszczająca się w obrębie Unii Europejskiej nie została pozbawiona ochrony socjalnej z jednej strony, z drugiej zaś nie jest dopuszczalne podwójne obciążanie takiej osoby z racji konieczności podlegania systemowi zabezpieczenia społecznego w więcej aniżeli jednym państwie członkowskim. W wyniku błędnego przyjęcia przez Sąd Okręgowy prawidłowości zaskarżonej decyzji ZUS Oddział w G. na skarżącą zostanie nałożony obowiązek odprowadzania składek de facto w dwóch systemach zabezpieczenia społecznego, dlatego też ubezpieczona wniosła o uwzględnienie apelacji.

W odpowiedzi na apelację pozwany wniósł o jej oddalenie oraz zasądzenie kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja B. O. nie zasługuje na uwzględnienie, albowiem rozstrzygnięcie Sądu Okręgowego było prawidłowe.

Sąd Okręgowy, dokonując analizy zasadności wywiedzonego przez wnioskodawczynię odwołania przeprowadził prawidłowe postępowanie dowodowe, w następstwie czego poczynił trafne ustalenia faktyczne, co do okoliczności istotnych dla rozstrzygnięcia i w tym zakresie Sąd Odwoławczy podziela argumenty zawarte w uzasadnieniu Sądu Okręgowego i przyjmuje je za swoje, nie widząc w związku z tym konieczności ich ponownego szczegółowego przytaczania (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 5 listopada 1998 r., sygn. I PKN 339/98, opubl. OSNAPiUS z 1999 r., z. 24, poz. 776).

Zdaniem Sądu Apelacyjnego bowiem, Sąd I instancji zasadnie przyjął, że brak jest dowodów na to, że B. O. w okresie od sierpnia 2012 r. do lipca 2013 r. faktycznie wykonywała pracę najemną na terytorium Wielkiej Brytanii, gdyż zaoferowane przez nią dowody takiej wersji – zwłaszcza w świetle stanowiska brytyjskiej instytucji ubezpieczeniowej (...) INC (...) nie potwierdzają.

Podkreślić należy - jak zasadnie z resztą podnosił Sąd Apelacyjny w Szczecinie w uzasadnieniu wyroku z dnia 18 grudnia 2014 r. (III AUa 327/14, LEX nr 1659123) - że zgodnie z treścią art. 13 ust. 3 rozporządzenia Parlamentu Europejskiej i Rady (WE) nr 883/2004 w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego z 29 kwietnia 2004 r., (Dz. U. UE. L z 30 kwietnia 2004 r.) osoba, która normalnie wykonuje pracę najemną i pracę na własny rachunek w różnych Państwach Członkowskich podlega ustawodawstwu Państwa Członkowskiego, w którym wykonuje swą pracę najemną lub, jeżeli wykonuje taką pracę w dwóch lub w kilku Państwach Członkowskich, ustawodawstwu określone mu zgodnie z przepisami ust. 1. Oczywiście jest, że określenie praca najemna oznacza wszelką pracę lub sytuację równoważną, traktowaną jako taka do celów stosowania ustawodawstwa w zakresie zabezpieczenia społecznego Państwa Członkowskiego, w którym taka praca lub sytuacja równoważna ma miejsce (art. 1 pkt a. rozporządzenia nr 883/2004). W każdym przypadku pracą najemną będzie forma niesamodzielnej aktywności zawodowej, sprowadzająca się do rzeczywistych i efektywnych czynności wykonywanych na polecenie pracodawcy w ramach umówionego rodzaju pracy. Natomiast przepisy rozporządzenia Parlamentu Europejskiej i Rady (WE) nr 987/2009 z 16 września 2009 r. dotyczącego wykonywania rozporządzenia Parlamentu Europejskiej i Rady (WE) nr 883/2004 w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego, (Dz. U. UE. L z dnia 30 października 2009 r.) określają procedurę dotyczącą stosowania przepisów rozporządzenia nr 883/2004. Zgodnie z art. 16 ust. 1 rozporządzenia nr 987/2009 osoba, która wykonuje pracę w dwóch lub więcej państwach członkowskich, informuje o tym instytucję wyznaczoną przez właściwą władzę państwa członkowskiego, w którym ma miejsce zamieszkania. Jak z kolei stanowi art. 16 ust. 2 rozporządzenia, wyznaczona instytucja państwa członkowskiego miejsca zamieszkania niezwłocznie ustala ustawodawstwo mające zastosowanie do ubezpieczonego, uwzględniając art. 13 rozporządzenia podstawowego oraz art. 14 rozporządzenia wykonawczego. Jak z powyższego wynika kluczową przesłanką dla zastosowania unijnego przepisu prawa materialnego, art. 13 ust. 3 rozporządzenia nr 883/2004 jest fakt normalnego wykonywania pracy najemnej, przy jednoczesnym normalnym wykonywaniu pracy na własny

rachunek, w różnych państwach członkowskich. Powyższy fakt stanowi też zasadniczą przesłankę z art. 16 ust. 1 rozporządzenia nr 987/2009.

W świetle powołanych regulacji prawnych za niewystarczające uznać należało twierdzenia ubezpieczonej o realizacji umowy o pracę na terenie Wielkiej Brytanii, poparte zaświadczeniem o nadaniu jej numeru NINO (k. 71 akt ZUS). Ubezpieczona, pomimo wielokrotnego wzywania jej przez brytyjską instytucję ubezpieczeniową (...), nie przedstawiła żadnego materialnego dowodu potwierdzającego jej zatrudnienie w Anglii w okresie wskazanym w zaskarżonej decyzji.

W oparciu o zgromadzone dowody, a w zasadzie ich brak wynikający z zaniechania przez wnioskodawczynię przedstawienia ich stosownym instytucjom, organ rentowy w postępowaniu administracyjnym zasadnie stwierdził, że nie jest prawdą, aby ubezpieczona – zgodnie z twierdzeniami podnoszonymi w toku postępowania – podlegała ubezpieczeniu społecznemu w Wielkiej Brytanii. Faktu tego nie potwierdziła również brytyjska instytucja ubezpieczeniowa. W rezultacie zatem pozwany właściwie stwierdził, że ubezpieczona w okresie od sierpnia 2012 r. do lipca 2013 r., podlega obowiązkowym ubezpieczeniom w Polsce z tytułu pozarolniczej działalności gospodarczej na podstawie prawa polskiego art. 6 ust. 1 pkt 5, art. 12 i art. 13 ust. 4 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (tekst jednolity opublikowany w Dz. U. z 2013 r. poz. 1442).

B. O. - jak ustalił Sąd Okręgowy - zarejestrowała się w Centralnym Rejestrze i Informacji o Działalności Gospodarczej w Polsce w dniu 1 lutego 2006 r. i w związku z tym zgłosiła się do ubezpieczeń w zakresie zabezpieczenia społecznego z tytułu prowadzonej działalności gospodarczej w okresie od 1 lutego 2006 r. do 31 stycznia 2011 r. i od 1 kwietnia 2015 r. do

W 2012 r. wnioskodawczyni przedłożyła w organie rentowym dokumenty potwierdzające wykonywanie pracy najemnej w Wielkiej Brytanii, tj. umowę o pracę, umowę najmu mieszkania, kserokopię Europejskiej Karty Ubezpieczenia Zdrowotnego oraz kserokopie miesięcznych rozliczeń z pracodawcą z tytułu zatrudnienia w Wielkiej Brytanii za okres od lutego 2011 r. do czerwca 2012 r., w konsekwencji czego pozwany w dniu 26 października 2012 r. wydał decyzję, którą ustalił, że wnioskodawczyni podlega ustawodawstwu na terenie Wielkiej Brytanii z określeniem, iż powyższe ustawodawstwo ma charakter tymczasowy - (art. 16 ust. 2 Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 987/2009 z 16 września 2009 r. (Dz. Urz. UE L 284 z 30.10.2009 r., ze zm.) dotyczącym wykonywania rozporządzenia (WE) nr 883/2004 w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego (Dz. Urz. UE L 166 z 30.04.2004 r., str.1, ze zm.) - i może ono zostać unieważnione, jeżeli nastąpią istotne zmiany w aktywności zawodowej ubezpieczonej lub instytucja ubezpieczeniowa miejsca wykonywania pracy będzie miała zastrzeżenia, co do określonego ustawodawstwa właściwego. Przedmiotowa decyzja w październiku 2012 r. została również skierowana do instytucji ubezpieczeniowej na terenie Wielkiej Brytanii.

Wobec pisma pozwanego z dnia 26 października 2012 r., brytyjski urząd H. R. & C. N. &EO, pismem z dnia 12 grudnia 2012 r. - tj. z zachowaniem wynikającego z art. 16 ust. 3 Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 987/2009 z 16 września 2009 r. dotyczącego wykonywania rozporządzenia (WE) nr 883/2004 w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego terminu dwóch miesięcy (który to termin wnioskodawczyni kwestionowała w toku postępowania) - zobowiązał ubezpieczoną do podania w terminie 8 tygodni informacji koniecznych do potwierdzenia ustawodawstwa z zakresie zabezpieczenia społecznego, w tym o wypełnienie formularza CA8421. Brytyjski urząd poinformował wnioskodawczynię również o tym, że niepotwierdzenie żądanych informacji skutkowało będzie brakiem możliwości potwierdzenia poprawności jej sytuacji związanej z ubezpieczeniem społecznym, a zaświadczenie A1 nie zostanie wydane, co będzie oznaczało obowiązek podlegania polskiemu ustawodawstwu w zakresie zabezpieczeń społecznych.

Powyższe pismo wraz z wynikającym z niego zobowiązaniem zostało przekazane ubezpieczonej w dniu 8 lutego 2013 r., przy czym wnioskodawczyni nie wykazała żadnej aktywności w zakresie przedstawienia żądanych przez (...) informacji.

Z uwagi na powyższe pozwany ponownie wszczął postępowanie w sprawie określenia należności składek, o czym wnioskodawczyni została powiadomiona. W odpowiedzi na zawiadomienie ubezpieczona pismem z dnia 12 maja 2013

r. poinformowała ZUS, że jej sytuacja nie zmieniła się i nadal jest zatrudniona na terenie Wielkiej Brytanii na podstawie umowy o pracę. Jednocześnie wskazała, iż od 21 sierpnia 2012 r. jest wyłącznym właścicielem spółki z o.o. (...) Ltd, w której od 1 września 2012 r. zajmuje stanowisko dyrektora.

Przedmiotowej okoliczności B. O. w żaden sposób nie udokumentowała przed brytyjskim urzędem ubezpieczeniowym, w następstwie czego (...) stwierdził, że ubezpieczona nie podlega ustawodawstwu na terenie Wielkiej Brytanii, a co za tym idzie pozostaje w polskim systemie zabezpieczenia społecznego i w Polsce ma obowiązek opłacania składek, natomiast jeżeli jakiegokolwiek składki w zakresie zabezpieczenia społecznego zostały opłacone na terenie Wielkiej Brytanii - co z resztą wnioskodawczyni podkreślała w toku procesu - to zostały niepoprawnie zapłacone i mogą zostać zwrócone po otrzymaniu pisemnego wniosku ubezpieczonej (pismo (...) z dnia 24 października 2013 r., k.51 akt ZUS).

Rozważając trafność decyzji pozwanego podkreślić należy, że - co wykazało przeprowadzone postępowanie dowodowe - ubezpieczona - pomimo wielokrotnych wezwań ze strony pozwanego oraz (...) nie wykazała zaistnienia elementu transgranicznego, a od niego uzależnione jest rozpatrywanie kwestii podlegania właściwemu ustawodawstwu w zakresie zabezpieczenia (ubezpieczenia) społecznego. W takiej sytuacji prawnej w procesie wynikłym na skutek odwołania od decyzji ZUS, zgodnie z art. 232 k.p.c. w zw. z art. 227 k.p.c., to na ubezpieczonej spoczywał ciężar dowodu okoliczności uzasadniającej żądanie wyłączenia z ubezpieczenia społecznego w Polsce; czyli, jeżeli ubezpieczona, jako podstawę prawną wskazywała art. 13 ust. 3 rozporządzenia nr 883/2004, jako uzasadniający jej żądanie, to powinna była wykazać istnienie przesłanek materialno prawnych tego przepisu i udowodnić fakt rzeczywistego świadczenia pracy w Anglii na warunkach zapisanych w umowie z brytyjskim pracodawcą. Bowiem tylko skuteczne prawnie wykazanie tej przesłanki, jako elementu transgranicznego, pozwoliłoby ubezpieczonej na powoływanie się aktualnie na przepis unijnego prawa materialnego. Przepis art. 232 k.p.c. jest generalną zasadą procesową w postępowaniu sądowym i nie ma żadnych podstaw prawnych, aby w okolicznościach niniejszej sprawy, czy spraw tego rodzaju, wyłączyć jego zastosowanie. W szczególności wyłączenia tego przepisu proceduralnego nie można wyprowadzić z art. 16 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 987/2009, ponieważ prawo unijne, jako podstawa materialno prawna, a w konsekwencji i rozporządzenie wykonawcze, jakim jest rozporządzenie nr 987/2009 mogłyby stanowić podstawę rozstrzygnięcia tylko gdyby przyjąć, że ubezpieczona udowodniła fakt rzeczywistego wykonywania pracy na rzecz pracodawcy brytyjskiego, jako przesłankę materialnoprawną z art. 13 ust. 3 rozporządzenia nr 883/2004.

Sąd Apelacyjny podkreśla – dzieląc w tym zakresie powoływane już stanowisko Sądu Apelacyjnego w Szczecinie, wyrażone w wyroku z dnia 18 grudnia 2014 r. – że adresatem normy z art. 16 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 987/2009 są instytucje ubezpieczeniowe, nie sąd powszechny, który w zakresie procedury kieruje się jedynie przepisami Kodeksu postępowania cywilnego.

Sąd Apelacyjny rozważył, że jakkolwiek fakt normalnej pracy na własny rachunek na terenie Polski był bezsporny, to ubezpieczona nie udowodniła, że wykonywała jakąkolwiek pracę na rzecz pracodawcy brytyjskiego. Co prawda ubezpieczona przedstawiła w polskim organie rentowym informację, że rozpoczęła wykonywanie pracy najemnej na terenie Wielkiej Brytanii załączając stosowne dokumenty, niemniej dowody te nie pozwalały na jednoznaczne uznanie przez brytyjski organ ubezpieczeniowy faktu rzeczywistego wykonywania pracy na rzecz pracodawcy brytyjskiego.

Brytyjska instytucja ubezpieczeniowa przeprowadziła postępowanie wyjaśniające i stwierdziła, że ubezpieczona nie podlega ubezpieczeniom społecznym w Wielkiej Brytanii.

Nie bez znaczenia dla tak poczynionych ustaleń pozostaje również fakt, że ubezpieczona nie przedłożyła zaświadczenia A1 wydawanego zgodnie z art. 19 rozporządzenia nr 987/2009 przez instytucję ubezpieczeniową państwa, w którym praca miała być świadczona. Mało tego – jak wykazało postępowanie dowodowe – nie wystąpiła nawet z wnioskiem o jego wydanie, podczas gdy przedstawienie go w istocie przesądziłoby kwestię istnienia elementu transgranicznego i tym samym uzasadniałoby stosowanie materialnego prawa unijnego. Natomiast brak tego dokumentu spowodował, że do czasu wiarygodnego wykazania przez ubezpieczoną istnienia przesłanki faktycznego wykonywania normalnej pracy na rzecz pracodawcy brytyjskiego, do sytuacji ubezpieczonej mogły mieć zastosowanie wyłącznie przepisy prawa

krajowego. Jak wynika z powyższych okoliczności, ubezpieczona - pomimo wielu zobowiązań - nie wykazała, że faktycznie wykonywała pracę na rzecz brytyjskiego pracodawcy; zatem z uwagi na brak elementu transgranicznego pozwalającego na stosowanie prawa unijnego słusznie organ rentowy ocenił jej sytuację prawną przy zastosowaniu prawa krajowego i ustawy systemowej. Przedstawione rozważania doprowadziły Sąd Apelacyjny do wniosku, że w sprawie nie zaistniały podstawy faktyczne do zastosowania prawa materialnego art. 13 rozporządzenia nr 883/2004. Fakt, że ubezpieczona zawarła umowę o pracę z pracodawcą brytyjskim nie przesądzał, że do ubezpieczonej miały zastosowanie przepisy prawa unijnego zważywszy, że organ rentowy nie miał wątpliwości, co do określenia właściwego ustawodawstwa, lecz wątpliwości co do tego, czy ubezpieczona w ogóle podlega prawodawstwu unijnemu, a to wobec faktu nie wykazania świadczenia pracy na terenie Wielkiej Brytanii. Zasadnie więc żądał od ubezpieczonej dokumentów potwierdzających fakt wykonywania pracy za granicą, pozwalających na pewne stwierdzenie, że mieszkała ona za granicą, a jej praca wiązała się z realizacją weryfikowalnego zakresu obowiązków, czego ubezpieczona nie uczyniła.

W kontekście poczynionych wyżej ustaleń, ustosunkowując się jednocześnie do zarzutów apelacyjnych, podkreślić trzeba – na co zwracał już uwagę Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 9 stycznia 2014 r. w sprawie I UK 275/13 (LEX nr 1448398) - że stosownie do art. 13 ust. 3 rozporządzenia nr 883/2004 nie jest możliwe poddanie stosunku ubezpieczenia społecznego wynikającego z umowy o pracę prawu wybranemu przez strony. W sprawach dotyczących koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego stosunek prawny, na podstawie którego powstaje tytuł ubezpieczenia społecznego i stosunek ubezpieczenia społecznego, to dwie niezależne więzi prawne, które mogą podlegać prawu różnych państw członkowskich, przy czym stosownie do generalnej reguły wspólnotowej koordynacji ubezpieczeń społecznych, stosunek ubezpieczenia społecznego podlega prawu miejsca wykonywania pracy (lex loci laboris). Temu prawu - stosownie do zasady koordynacji, która jest przeciwieństwem harmonizacji (ujednoczenia) systemów krajowych przez wprowadzenie unijnych pojęć lub instytucji - przyporządkowane jest zakwalifikowanie pracownika, jako zatrudnionego w rozumieniu rozporządzenia podstawowego.

Na marginesie wskazać należy, jak podnosił Sąd Najwyższy w uzasadnieniu wyroku z dnia 21 stycznia 2016 r., (III UK 61/15, LEX nr 1977828) ZUS nie musi kwestionować zagranicznej umowy o pracę ani czekać na oficjalną decyzję swojego odpowiednika z innego kraju, podobnie jak ZUS nie musi wydawać żadnych decyzji na podstawie przepisów unijnych. Sąd Najwyższy uznał, że w razie uzasadnionych podejrzeń o zgodności z prawem przedstawionych zagranicznych umów o pracę to na osobie, która twierdzi, że świadczyła pracę za granicą spoczywa ciężar wykazania świadczenia pracy za granicą poprzez nadesłanie odpowiednich dokumentów. Sąd Najwyższy stwierdził także, że nie było potrzeby, aby angielski organ ubezpieczeniowy zajmował oficjalne stanowisko w sprawie, skoro w korespondencji z ZUS bezspornie uznał, że ubezpieczony nie podlegał tamtejszemu ubezpieczeniu społecznemu.

Jeśli zatem wnioskodawczyni nie wykazała w toku prowadzonego postępowania, że w spornym okresie świadczyła pracę na terytorium Wielkiej Brytanii - którą to okoliczność pozwany weryfikował jeszcze po wydaniu zaskarżonej w niniejszej sprawie decyzji - to tym samym - przy ustaleniu, że wnioskodawczyni w spornym okresie wykonywała pracę w ramach samozatrudnienia na terytorium Polski - uznać należało, że w okresie od sierpnia 2012 r. do lipca 2013 r. podlegała ustawodawstwu polskiemu, a co za tym idzie polskiemu systemowi ubezpieczeń społecznych. Faktem jest, że zaskarżona w niniejszej sprawie decyzja dotyczyła wysokości składek na obowiązkowe ubezpieczenie społeczne, niemniej jednak konsekwencją jej wydania jest ustalenie, że skarżąca w okresie w niej wskazanym podlegała ubezpieczeniom społecznym z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej. Zaległe składki, wynikające z decyzji z dnia 23 sierpnia 2013 r. wnioskodawczyni - jak wyjaśniła na rozprawie apelacyjnej w dniu 21 września 2016 r. - opłaciła.

Mając na uwadze powyższe, dzieląc stanowisko Sądu I instancji i uznając apelację wnioskodawczyni za niezasadną, Sąd Apelacyjny, na mocy art. 385 k.p.c., orzekł, jak w punkcie 1 sentencji.

Zgodnie z § 2 ust. 1 w zw. z 6 pkt 5 w zw. § 12 ust.1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (Dz. U z 2013 r., poz. 490), przy uwzględnieniu treści art.

108 § 1 k.p.c., art. 98 § 1 i 3 k.p.c. Sąd Apelacyjny, orzekł o kosztach postępowania w ten sposób, że zasądził od wnioskodawczyni na rzecz pozwanego kwotę 1800 złotych tytułem zwrotu kosztów procesu za drugą instancję (punkt 2 wyroku).

SSA Grażyna Horbulewicz SSA Michał Bober SSA Bożena Grubba